

POTOPA

Napsal: HERBYK MIESKIEWICZ Velký historický román.

Oheň sálal ze zřítelne knižte, a celou jeho postavu jakoby obklopoval neobyčejný jas.

— Vaše knížecí milosti! zvolal Kmitie — rozum to pochopiti nemůže, hlava puká, oči bojí se hleděti před sebe.

— Potom — pokračoval Radziwiłł — jakoby sledoval proud svých myšlének; — potom... Jan na Kazimíra Švédové státu, ani vlády nezbaví, ale na Mazovsku a v Malopolsce ho nechají. Bůh mu nedal potomstva. Pak nastane volba. Koho budou voliti na trůn, budou-li chtít udržet spojení s Lítvou? Kdy ona koruna došla mezi a přemohla moc krížáckou? Hle! když na trůně zasedl Vladislav Jagiello. I teď tak bude. Poláci nemohou nikoho jiného na trůn povolati, než toho, kdo zde bude panovati. Nemohou a nečiní toho, neboť by zhylni, mezi Němci a Turky vzduchu by se jim nedostávalo, když beztoho rak kozácký na prsou je dusí. Nemohou. Slepý, kdo to nevidí, hloupý, kdo tomu nerozumí! A pak opět obě země se spojí a scelí v jedinou moce v rodě mým!

Pak uhlídám, zdali oni králikové skandinávští obostojí při nynějších svých pruských a velkopolských kořisticích. Pak řeknu jim: quos ego! a touto nobou přítelku vyhublá jejich žebra a stvořím takovou moc, jakou svět neviděl, o jaké dějiny nepsaly, a možná, že do Konstantinopole kríž a meč a oheň ponese a brozni budeme nepřátelům, pokojní jsouce doma. Veliký Bože, který spravuje dráhy hvězd, dej mi, a bych zachránil tuto nešťastnou zemi ku chvále Tvé a celého křesťanstva, dejž mi lidí, kteří by rozuměli myšlení mému a ku zachránění chtěli ruku přiložiti. Zde jsem!

Tu kniže rozepjal ruce a oči pozvedl vzhůru:

— Ty mne vidíš! Ty mne soudíš!

— Knižecí milosti! Knižecí milosti! volal Kmitie.

— Jdi! — opusť mne! vrhni mi odznaky své hodnosti pod nohy! Zruš přísahu, proklínej zrádce! Ať v té trnové koruně, která mi na hlavu byla vložena, žádný trn nechybí. Záhuba vlasti, uvrzte ho do propasti, utněte ruku, která ho spasiti může, na soud boží s ním. Tam ať nás rozsoudí!

Kmitie vrhl se na kolena před Radziwiłlem.

— Knižecí milosti, jsem s tebou a do smrti budu! Otče vlasti! Vysvoboditeli!

Radziwiłł složil obě ruce na hlavu jeho a znovu zavládlo mlčení. Jenom seječek stále se smál na věži.

— Vše dostaneš, po čem jsi prahlul, co jsi žádal — řekl kniže tonem slavnostním. Nic tě nemine a více tě potká, než otce tvůj i matka si přáli. Vstaň, budoucí veliký hetman a vojvoda vilenský!

Venku počalo svítat! (Konec dílu prvního.)

DÍL II.

I.

Pan Zágloba měl už notně v hlavě, když vrhl strašnému hetmanu po třikrát do tváře slovo: "zrádce!" Když se mu o hodinu později vino z lysiny vypařilo, a když se spolu s oběma Skřetuskými a s panem Michalem ocel v podzemí kejdanského zámku, poznal, v jak nebezpečnou sízku dal hrdlo svoje i svých přátel a velice se zarmoutil.

— Co se bude nyní dít? zeptal se vytřeštěným zrakem pohlížeje na malého rytíře, k němuž v těžkých okamžicích měl zvláště velkou důvěru.

— Čert vezmi celý život! Všichni mi je hostejno! odpověděl Volodyjovskij.

— Dozvíme se takových časnů a takové hanby, jaké svět i ta koruna dosud neviděla! — řekl Jan Skřetuskij.

— Kdybychom na živu zůstali, odpověděl Zágloba, mohli bychom dobrým příkladem enoat v jiných restaurovati. Ale jen jestli na živu zůstaneme? Na tom teď záleží.

— Strašná věc! K neuvěření! řekl Stanislav Skřetuskij. Kde se něco podobného stalo? Chraňte

mne, vzácní pánové, neboť cítím, že se mi hlava mate... Dvě vojny — třetí kozácká... a k tomu zrada, jako mor; Radziejovskij, Opaliński, Grudziński, Radziwiłł. Není možná jinak, konec světa nastává a den soudu. Ať se země rozstoupí pod našima nohama. Jako že mi je Bůh milý, smyslů pozbývám.

A založiv ruce v týlu, přecházel po sklepení jako divoké zvíře v kleci.

— Začneme se modlit, či co? řekl konečně. Bože milosrdný, pomoz!

— Upokojte se! řekl Zágloba, není čas k zoufalství.

Pan Stanislav zaskřípěl zuby a prudká zlost jím zalomcovala.

— Aby vás zabili! rozkřikl se na Záglobu — váš to byl nápad, abychom jeli k tomu zrádci, Oba ať vás pomsta stihne.

— Vzpamatuj se, Stanislave — řekl přísně Jan. To, co se stalo, nikdo předvídati nemohl... Trp, vždyť netrpíš sám, a to věz, že naše místo zde jest, a nikde jinde. Bože milosrdný! Smiluj se nad námi i nad nešťastnou vlastí.

Stanislav neodpověděl, jenom rukama lomil, až mu v kloubech praštělo.

Umklil. Jen pan Michal ze zoufalství hvízdal, zatínaje při tom zuby, a chvílemi zdál se býti hostejným ke všemu, co se kolem něho dělo, ač trpěl dvojnásob, neboť trápilo ho neštěstí vlastní i také to, že vůči hetmanovi poslušností zrušil. Pro tohoto vojáka tělem duší byla to hrozná věc, byl by raději zemřel tisícekrát.

— Nehvizdej, pane Michale! řekl mu Zágloba.

— Vše mi je hostejno!

— Jakže? Žádný z vás nemyslí, není-li nějakého prostředku zachráněného? Stojí to přece za to, důvtip trochu namáhat. Což máme hnit v tomto sklepe, kdy každé ruky je vlasti třeba? Kdy jeden enostný za deset zrádců stačiti musí?

— Otce má pravdu — řekl Jan Skřetuskij.

— Ty jediný jsi bolestí nezhloupl. Co myslíš? Co ten zrádce s námi hodlá učiniti? Na hrdle nás přece trestati nebude?

Pan Volodyjovskij náhle se dal do zoufalého směchu.

— A proč? Jsem zvědav! Což nemá inkvizice? Což nemá meč? Neznáte Radziwiłla?

— Co pravíš?! Jaké právo mu přísluší?

— Nade mnou — hetmanské, a nad vámi — násilí!

— Z násilí musil by se zodpovídati!

— Komu? Králi švédskému?

— A to mne pěkně těšíte. Žádná řeč!

— Já také nemám v úmyslu vás těšiti.

Umklil, a po nějakou chvíli nebylo slyšeti nic, než kroky škotských pěšáků, kteří za dveřmi sklepení přecházeli.

— Eh, co? řekl Zágloba — zde je třeba užiti obratnosti.

Nikdo mu neodpovídal. Odmíchl se a po nějaké chvíli opět řekl:

— Nechej věřit, že bychom měli býti na hrdle trestáni. Kdyby za každé slovo v prudkosti a v stavu podnapilosti vyslovené hlava padnouti měla, — ani jeden šlechtic v celé Republice by hlavu na šíji nemosil. Nikým nedáme se zajati! Což je to maličkost?

— Máte příklad na sobě i na nás! — řekl Stanislav Skřetuskij.

— Stalo se tak z přehálení a pevně v to věřím, že se kniže rozmyslí. My, cizí lidé, žádným způsobem pod jeho jurisdikci nepatříme. Musí dbát své pověsti a s násilím nesmí si začínat, aby proti sobě šlechtu nepopudil. Jak živo! Je nás příliš velká kupa, než aby nám všem krky zakroutil. Nad důstojníky má právo, toho mu upírati nemohu, ale také myslím, že se bude ohlízet na vojsko, které neohrožka po svých důstojných volati... A kde je tvůj praporek, pane Michale?

— V úpěti!

— Řekni mi jen, jsi jist, že tvoji lidé při tobě věrně stojí!

— Jak bych to mohl vědět! — Mluví mne ovšem, ale věděl, že je nade mnou hetman.

Zágloba se na chvíli zamyslíl.

— Dej mi rozkaz pro ně, aby mne ve všem byli poslušni jako tebe samého, jestli se mezi nimi objevím.

— Vám se zdá, že už jste vyproštěn!

— Nic nevádi. Bývali jsme v horších pastích, a Bůh vysvobodil. Dej rozkaz mně i oběma Skřetuským, a kdo prvý se vymkne, ten hned k praporu pospíš a o statním ho ku pomoci přiveď.

— Ale to jsou tlaechy! Škoda času na řeč! Kdo se odtud vymkne? A na čem ostatně dám rozkaz? Máte papír, inkoust, pero? Ztrácté hlavu.

— K zoufalství! zvolal Zágloba. Dejte mi svůj prsten.

— Tu máte a dejte mi pokoj! řekl pan Michal.

Pan Zágloba vzal prsten, nastříl ho na malík a chodil v zamýšlení po sklepení.

V tu chvíli čadřel kahanek docela zhasl, a obklopila je temnost úplná; jenom mřížemi okna, vysoko se nacházejícího, bylo vidět několik hvězd, mihajících se na jasném nebi. Zágloba nespouštěl oči s té mříže.

— Kdyby nebožtík Podbipěnta žil a s námi byl, zahučel stařec, vytrhl by mříž, a za hodinu bychom za Kejdany byli.

— Vyzvedněš mne k oknu! řekl náhle Jan Skřetuskij.

Zágloba s panem Stanislavem se postavili pod stěnou, a po chvíli stál Jan na jejich ramenech.

— Praštil! jak mi Bůh milý, praštil! zvolal Zágloba.

— Co to povídáte, otče — odpověděl Jan, ještě jsem ani nezkoušel.

— Vylezte si oba s bratrance, už vás nějak udržím... Nejednou jsem litoval pana Michala, že je tak malíčkový, ale teď lituji, že není ještě menší, aby mohl proklouznout jako had.

Jan seskočil s ramen.

— Škotové stojí na protější straně! řekl.

— Bodejž se změnili v solné sloupky, jak Lotova žena. Za nedlouho počne svítat. Myslím, že nám něco k jídlu přinesou, neboť toho ani lotří nečiní, aby zajatce hladem morili. Snad také Bůh hetmanovi dá, aby se rozpomenul. V noci se nejednou v člověku svědomí budí, a ďáblové hříšnický znepokojují. Což to může být, aby do tohoto sklepení byl jenom jeden vehod? Ve dne se rozhlédnu. Hlavu mám poněkud těžkou, nic kloudného nemohu vymyslet, zítra Bůh důvtipu pomůže, a teď se pomodleme, pánové, a poručíme se Nejsvětější Panně v tomto kaefiském vězení.

Po chvíli počali všichni odříkávati otečenáše a litanii k Matce Boží, načež oba Skřetuskij i Volodyjovskij umklil, majíce plna prsa neštěstí.

Zágloba zticha pobrukoval:

— Nemůže být jinak — řekl si — zítra nám jistě řeknou: aut — aut! Buďte s Radziwiłlem a odpust' vám všecko. Uvidíme, kdo koho oklame. Do vězení šlechtu ženete, na věk a na zásluhu ohledů nemáte? — dobře! Komu škoda, tomu pláč! Hloupý bude ve spod a moudrý na vřehu. Přislibím, co chcete, ale toho, co dodržím, nebude tolik, aby na spravení hot stačilo. Ale to je jisto, že nastává poslední záhuba Republiky, když její nejpřednější hodnostář s nepřitelem se spojují... Toho na světě nebyvalo, dozajista tu člověk rozumem pozbýti může. Zda-li pak je v pekle dost muk na takové zrádce? Čeho se Radziwiłloví nedostávalo? Málo mu vlast poskytovala, že ji jako Jidáš za-prodat a to právě v době největších pohrom, v čase tří vojen? Spravedlivý, spravedlivý hněv Tvůj, Bože, jen trestej co nejdříve. Staň se tak! Amen! Jen a bych se odtud co nejdříve na svou dobu dostal, nastlám ti partisanů, pane hetmane! Poznáš, jak chutná ovocce zrady. Buděš mne ještě za přítele pokládát, ale jestli lepších přátel nenajdeš, nepořádeji nikdy lov na medvěda, leda že by ti kůže byla nemilá.

Takto sám s sebou rozmlouval pan Zágloba. Zatím mýjela hodina za hodinou, až konečně počalo svítati. Šeré paprsky padající mříží do sklepení, zaplaťovaly z něho temnost, opět bylo viděti posupné postavy rytířů, sedících u stěny. Volodyjovskij a oba Skřetuskij dřímalí únavou. Ale když se rozvedli úplně a z se začecaké ho nástoři do sklepení dopadal ohlas vojenských kroků, ohřest zbrání a dusot kopýt i zvuky trub

od brány, vzhopili se rytíři ryehle.

— Den nám přilíš pěkně nepočíná! — řekl Jan.

— Dej, Bože, aby se skončil lépe, odpověděl Zágloba. Víte, pánové, co jsem v noci vymyslíl? Hle, dojísta vyčastují nás darováním života, jestliže službu u Radziwiłla přijmeme a ve zradě pomáhati přislíbíme; my musíme na to přistoupiti, abychom volnosti nabýti a vlastní prospěti mohli.

— Bůh mne chraň, abych zradu podepsal — odpověděl Jan — nebo byt i bych pak od zrádce odstoupil, přece by už moje jméno k hanbě mým dětem mezi zrádci zůstalo. Neučiním toho, raději zemru.

— Ani já! — řekl Stanislav.

— A já vás upozorňuji, že tak učiním. Na obratnost — obratnost, a potom bude, co Bůh dá. Nikdo nepomyslí, že jsem to z dobré vůle a upřímně učinil. Necht' toho draka Radziwiłla čerti vezmou! Uvidíme ještě, kdo zůstane na vřehu.

Další rozmluvu přerušil bližící se křik z nádvoří. Bylo v něm slyšeti zlověstné hlasy hněvu a pobouření. Zároveň rozlehal se jednotlivé hlasy velení a dunění kroků celých oddílů, i těžký rachot, jakoby děla byla převážena.

— Co se to tam děje? zeptal se Zágloba. Kdyby tak Bůh dal, by to byla nějaká pomoc pro nás.

— Je to věru nadobýejný hluk — odpověděl Volodyjovskij. Vyzvedněte mne k oknu, já nejspíše rozeznám, co se děje...

Jan Skřetuskij vzal ho za boky a zvedl ho jako dítě do výše. Pan Michal chytíl se mříže a jal se be-dlivě prohlížeti nádvoří.

— Něco se děje! řekl náhle živě; vidím uherský dvorní praporek pýchoty, jemuž Oskierka velel. Velice ho miloval, a on je také uvězněn; dozajista o něho upe-minají. Dozajista! Stojí v bojovném šiku. Poručík Staehovič je s nimi, to je přítel Oskierky.

V té chvíli se křiky ještě roz-mohly.

— Ganehoff před ně přijel. Mluví cosi se Staehovičem. Ach, to je křik! Vidím, pánové, že Staehovič s dvěma důstojníky od praporu odehází. Jdou zajisté k hetmanovi s deputací. Jako že mi je Bůh milý, spiknutí se ve vojsku šíří. Děla namířena jsou proti Uhrům, a regiment škotský je také v bojovném šiku. Sou-druzi z polských praporů se shromažďují při Uhrích. Bez nich neměly by té smelosti, neboť v pé-čotě je veliká disciplína.

— Pro Boha! zvolal Zágloba.

V tom je naše spasení! Pane Michale, a je také mnoho lidu z polských praporů? Ty se spiknou, jistě se spiknou.

— Husarský Stankievicův a Mirského obrněný praporek stojí na dva dny cesty od Kejdany — odpověděl Volodyjovskij. Kdyby tu byly, nebylo by možno Stankieviců a Mirského vzémti. Počkejte! Jsou tu dragoni Charlampovi, jeden regiment, druhý Mielešského, — ty stojíš při knižeti. Něviarovskij se také pro knižete vyslovil, ale jeho pluk je daleko... Dva pluky škotské...

— Tedy čtyři pluky jsou při knižeti.

— A dělostřelci pod panem Kor-fem.

— Ach, to je mnoho.

— A Kmitieův praporek, velmi silný... Jest set lidí. A na tři strany je Kmitie?

— Nevím.

— Neviděli jste ho? Hodil knižeti svůj odznak nebo nehodil?

— Nevíme.

— Kdo je tedy proti knižeti?

— Které praporeky?

— Především patrně tito Uhři. Na dvě stě lidí. Potom trochu li-du ze pluků Mirského a Stankieviců. Trochu šlechtu a Kmitie, ale ten je nejistý.

— Bodejž ho... Proti milosr-denství Boží... Málo!... Málo!

— Ti Uhři vydají za dva pluky. Jsou to staří vojáci a vyvezení. Počkejte. U děl zapalují lunt, chystá se k boji...

Skřetuskij mlčel, Zágloba svíjel se jako v horečce.

— Bije zrádce! Bije psiny! Ej, Kmitie! Kmitie! Vše na něm záleží! Je to smělý voják?

— Jako řábel! Odhodlaný ke všemu.

— Není jinak možno, on je po naší straně.

— Spiknutí ve vojsku! Hle, co hetman způsobil! zvolal Volody-jovskij.

(Pokračování.)

Přestěhoval se

Dr. J.W. NOVÁK

český zubní lékař

Přestěhoval se do

Karbach Blk.

15. a Douglas ulice

čís. pokoje 206

Rohová místnost na dru-hé podlaže

nad Ryan Jewelry Co.

Tel. v úřadovně: Dou-glas 5077.

Nedělní hod.: od 10. do 12. hod. dopol.

F. DVORÁK, prodávac vepřů. ART. ROGERS, prod. dobytka

AL. POWELL, prodávac ovcí.

Dvořák Commission Co.

DOPORUČENÍ: Packers National Bank, South Omaha, Neb.; Bank of Ashton, Ashton, Neb.; Central National Bank, David City, Neb.; Stock Yards National Bank, South Omaha, Neb.

Telefonujte neb pište nám a dostanete bezodkladnou odpověď. Tel. No. 607 — Res. Phones: No. 2118 — No. 3780. Píšte nám o tržní zprávě. Budeme si vážiti záskytí od Vás a uji-šťujeme, že dobytku Vašemu dostane se naší osobní pozornosti. Rovněž na objednávku koupíme Vám dobytek ku výkrmu. 1217

Jediná česká kommissionářská společnost.

Room 216 Exchange Bldg., SOUTH OMAHA

THE

MERCHANTS NATIONAL BANK

OF OMAHA, NEBR.

UNITED STATES DEPOSITORY

Capital \$500,000.00. Surplus and profits, \$700,000.00.

The Merchants National Banka otevřela spořitelní oddělení a bude platiti na uložené peníze 3 procenta úroku ročně - - - -

Chceme s vámi obchodovat

2775

LUTHER DRAKE, President. FRANK T. HAMILTON, Vice-President. FRED P. HAMILTON, Cashier. B. H. MEILE, Ass't. Cashier. C. B. DUGDALE, Ass't. Cashier.

"Staré Spolehlivé"

Metz

Omažské oblíbené pivo

WM. J. SWOBODA, malo-obchodník. Tel. Doug. 222

Václav Kozák

řeznický a uzenářský

vlastní mo-derní závod

2705 SO. 10. STB., OMAHA, NEBR.

Zásoby čerstvého masa, jakož i veliké vy-robky uzenářské té nejlepší jakosti. Zkuste koupiti u něho jednou a zajistě, že podruhé při-jeďte zase. Objednávky možno učiniti telefo-fohem: Douglas 4733.

NEJSTARŠÍ A NEJLEPŠÍ MÍSTO PRO SCHŮZKY JEST

ED. MAURERA RESTAURANT A HOSTINEC.

V CÍRLE 1300 FARNAM ULICE

Prací importované piva na řepu. PLENSKÉ z Měšťanského pivovaru v Plzni v Československu. Hofbrauerei Bavarische Pilsener. Pivo Anker-Busch a světově známé Faust získalo rozsluhou reputaci. Kávovna pro dámy nalozá se na druhé podlaže.

Joseph Bliss & Son Co.

kommissionární živým dobytčím.

Uspokojivý prodej. Rychlé vyplacení

SOUTH OMAHA, NEBR.

Předplaťte svým přátelům "Pokrok."